

Ik herken het hier niet meer. Het zijn dezelfde straten, dezelfde gebouwen, het is hetzelfde beton, dat weet ik wel, en toch is alles anders. Verwongen. Alsof iemand de dromen die ik als kind had – de mooie, de lelijke, de angstige – uit mijn hoofd heeft geschud en uitgestrooid over de straten. Er is iets met de klokken. Met het onkruid tussen de tegels en met dat wat je hoort fluisteren als het bijna stil is. Met de lucht en de schaduwen. Je kunt niet zomaar dingen losduwen. Dan gaat alles zich raar gedragen.

Ik ben na de dag van de graafmachines nog lang vrijwel dagelijks naar het water gereden en heb daar naar de overkant staan kijken. Naar dit verzonnen eiland, schim in de mist. In de golven eromheen voelde ik de tentakels van de woede krioelen, vlak onder het schuim, hongerig, wraakzuchtig. Ik tuurde eroverheen naar het silhouet van mijn geboorteplaats en dacht: ik ga daar nooit meer terugkomen.

Maar alles verandert, ook het hopeloze. Ik ben terug. Als ik om me heen kijk zou ik willen vragen: wat is er met je gebeurd? Wat ben je geworden? Maar het gekke is: ik herken het hier niet meer en juist ook weer wél. Dit is met al zijn sneeën en kneuzingen de plek die het altijd was. Dit is Andrecht.

AMY

Het is toch wel een prestatie, denkt ze terwijl de natte sneeuw opspat rond haar schoenzolen, dat ik zelfs in een stad waar alle klokken stilstaan overal te laat kom. Onder haar kleren voelt ze haar huid gloeien, en de rugzak vol conservenblikken rukt aan haar schouders bij elke pas. Bijna thuis. Ze passeert de verzakte kiosk en het verlaten schoolgebouw waar met bloedrode vegen DE BEER KOMT ERAAN! op de muur gekladderd staat, en op volle snelheid slaat ze de hoek om. Bijna glijdt ze uit, maar met haar ene voet in de goot en haar hand tegen een paal zonder verkeersbord hervindt ze haar balans. Lekker, Amy, lekker bezig. Aan de houding van de lange man in de portiek twintig meter verderop ziet ze dat hij er al een tijdje staat. Net wat weggedrukt in de schaduw, handen om de kraag van zijn pufferige winterjas gevouwen, nerveus om zich heen kijkend. Als hij haar in het vizier krijgt begint hij op zijn pols te tikken. Ja, godver, ze had er allang moeten zijn. Klungelig, vanwege de rugzak, springt ze over wat opgehoopte sneeuw heen en steekt haar handen alvast verontschuldiging omhoog. Zijn adem wolkt ongeduldig de avondschemering in.

‘Ja, shit, sorry, Dirk,’ mompelt ze terwijl ze naast hem het portaalje in schiet.

‘Ik ben niet van het wachten.’

‘Blijkbaar wel.’ Ze probeert een ontwapenend lachje en kijkt

vlug om zich heen. De straat lijkt verlaten, maar zeker weten doe je het nooit. Het is al bijna donker en de meeste straatlantaarns zijn stuk. Eentje, schuin aan de overkant, is scheefgezakt en hangt tegen een groot geel bord aan met daarop de woorden MOESTUINTJES TEN STRENGSTE VERBODEN. In het begin moest ze lachen om dat bord. Toen nog niet duidelijk was hoe menens het allemaal was. De kust oogt veilig.

‘Je hoort thuis te zijn.’

‘Weet ik, weet ik, weet ik.’ Ze laat de rugzak van haar schouders glijden en zet hem met een klap op de grond. De blikken rammelen tegen elkaar.

‘Een uitgifte? Zo laat nog?’

‘Hm-hm.’ Ze geeft een klein schopje tegen de tas. ‘Tonijn en kikkererwten. Bijna twee keer zo duur als vorige week.’ Met gespeelde grijns steekt ze een lullig duimpje op. ‘Winkelman levert.’

Dirk rolt met zijn ogen. ‘Me reet,’ bromt hij zachtjes.

‘Ook dat.’

Ze zwijgen even. Ergens in de verte miauwt een kat. Normaal is dit het moment dat hij een praatje aanknoopt, maar er gebeurt niks. Blijkbaar heeft ze het voor deze avond verpest. In plaats daarvan duwt hij haar een stapel dichtgetapete, platte pakketjes in de armen. Ze kijkt ernaar, telt ze, een beetje verbaasd.

‘Hoezo maar vijf?’

‘D’r komt al een maand bijna niks nieuws binnen.’

‘Waarom niet?’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Misschien is Het Land ons eindelijk vergeten.’

Ze snuift en maakt in haar hoofd de som. Vijf is niet veel. Daar redt ze volgende week niet mee. In de verte, boven het kruispunt waar ze net de hoek om kwam, zweeft een enorme heliumballon in de vorm van een hoofd voorbij. Het is altijd

hetzelfde hoofd, met dezelfde blonde lok en goedkope, krakerige speakertjes bungelend aan de onderkant.

‘Slaap lekker,’ kwetteren ze. ‘De Burgemeester wenst u goedenacht.’ De metalige stem slaat dood op het besneeuwde wegdek. ‘Slaap lekker!’ Het hoofd verdwijnt in de andere straat en het geschetter sterft weg.

‘Ik zou graag een keer zo’n ding uit de lucht knallen,’ zucht hij. Ze grinnikt. ‘Lijkt me onverstandig.’

‘Alles is onverstandig.’

‘Fair.’ Terwijl ze de pakketjes wegstopt in de voering van haar jas stapt hij de portiek uit en draait zich naar haar om.

‘Dinges,’ begint hij.

‘Amy.’

‘Ja, nee, dat bedoel ik niet.’ Hij wurmt een muts uit zijn jaszak en trekt hem over zijn kalende hoofd. ‘Dinges... Veltman. Een van je adresjes. Is ’n oude vrouw. Bang mens. Doet ’s avonds het nachtslot erop.’ Hij steekt zijn handen in zijn zakken. ‘Dus morgen vóór het donker afleveren, lukt dat, kampioen?’

‘Ik bezorg niet in het licht.’

Hij zucht. ‘Je ziet maar. Maar als ze niet opendoet...’

‘Ze doen altijd open.’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Je draagt gewoon je deel af, hè? Of jij nou geld krijgt of niet.’

Ze knikt. Hij kijkt haar even nors aan, mompelt iets over dat hij de volgende keer gewoon vertrekt en verdwijnt dan om de hoek; ze luistert naar hoe zijn voetstappen zich verwijderen in de sneeuw. De stilte die erop volgt is drukkend. Ze tilt haar rugzak op, duwt de deur naar het trappenhuis open en wordt begroet door een vertrouwd schimmelige lucht, de geur die betekent dat ze thuis is. De dag is ten einde. De elfhonderdeenentachtigste sinds de dag van de graafmachines, aldus iemand die daarstraks bij het distributiepunt achter haar in de rij stond. Je kunt het maar bijhouden. Goed, iedereen houdt zich

bezig op z'n eigen manier. Ze wil doorlopen richting de trap als achter haar de stilte ineens wordt doorbroken door een snuivend geluid. Ze blijft stokstijf in de deuropening staan en met haar hand op de half afgebroken deurknop draait ze zich langzaam om. De stoep is verlaten. Raar. Wat was dat? Een dier? Niet ondenkbaar, ze heeft gehoord dat men in de oude dieren-tuin op een dag gewoon de kooien heeft opengezet. Of schoof er ergens sneeuw van een dak? Ze gebruikt haar rugzak om de deur tegen te houden, stapt de portiek uit en laat haar blik door de lege straat gaan. Geen mens te zien. Ze is alleen, net zoals toen ze aankwam; niemand heeft de overdracht gadegeslagen. Ze ademt diep in en uit en wacht tot haar verhoogde hartslag weer is gekalmeerd. Ja, waarschijnlijk een homp sneeuw die ergens van een dak gleeed. Of een zwerfhond. Geen rare dingen denken, gewoon op je instincten vertrouwen. Ze loopt terug naar de deur, tilt de rugzak weer op en kijkt nog één keer over haar schouder. Aan de overkant, een meter of twee naast de scheve lantaarnpaal en het MOESTUINTJES VERBODEN-bord fladdert een wolk nachtvlinders, of hoe die beesten ook heten. Onaangedaan door de kou zo te zien, en door al het andere. Ze schijnen eetbaar te zijn.

BEN

Mijn jas is kapot. Ik frummel aan de ritssluiting maar dat kleding wil alwéér niet dicht, en uiteindelijk trek ik de weerszijden van de gewatteerde stof gewoon maar over elkaar terwijl ik mijn tuinpad afloop. Het licht van de lantaarn naast de tramhalte knippert een paar keer als ik ga zitten. Alsof-ie hallo zegt. Hallo vriend, goedenavond, daar ben je weer, ik kan ook altijd op je rekenen. Het is een ouderwetse lantaarn, zo'n victoriaans kitschgeval waarmee ze de boel hier ooit wat klasse hebben willen geven, en ik weet nog dat gemeentewerkers ze in de grond stonden te zetten. 'Mooi hè, meneer?' riep een kale man in een oranje hesje. Dat voelt lang geleden, langer dan het is, denk ik. Inmiddels is bijna de helft kapot. Ik wrijf mijn handen warm en blaas erin. Om me heen zwijgt de stad, en de hemel erboven is een groot zwart laken zonder maan of sterren, net zoals gisteren, eergisteren en een paar honderd nachten ervoor. Het wordt vanzelf een keer normaal, zeggen ze, die maanloze nachten, maar ik kan er niet aan wennen. Het is alsof we niet alleen van de rest van Het Land zijn afgesneden, maar van het hele universum. Ze zeggen ook dat de buitenwereld inmiddels de baas is over de wolken, dat ze ons op die manier de zon en de maan ontnomen hebben. Als straf, of gewoon om van ongewenst snertweer af te komen. Daarbuiten is het altijd stralend, zeggen ze, daar regent het alleen als het zin heeft, terwijl

wij het hier moeten doen met deze afgedankte misère. En dus moet een man van eenenzeventig oppassen dat hij niet op zijn muil gaat, als hij bij de tramhalte voor zijn huis een sigaretje wil roken. Buurman Rob vroeg me ooit waarom ik geen bankje in mijn voortuin zet. Maar waarom zou ik dat doen als er gewoon een perfect bankje aan het eind van mijn tuinpad staat? En bovendien, waar zou ik, met mijn gewrichten, een bankje vandaan moeten slepen?

Lijn 67 komt aanrijden en stopt voor mijn neus. Leeg, zoals altijd. Geen passagiers, geen machinist, alleen wat eenzame stoeltjes onder kille, witte verlichting. De deuren sissen open, wachten even en gaan daarna teleurgesteld weer dicht. Een paar dagen nadat hier het openbaar vervoer stopte met rijden schijnt dit stokoude ding zelfstandig tot leven te zijn gekomen, alsof-ie besloot: ik heb geen machinist of dienstregeling nodig. Sindsdien herhaalt hij op eigen houtje zijn vaste route door de straten. Ik ben de tram weleens gevolgd op mijn fiets. Bij elke halte stopt hij even, maar niemand stapt in, want je schijnt dingen te kunnen voelen daarbinnen, dingen die niet van deze wereld zijn. Ik vind het als ik eerlijk ben vooral een geruststellend gezicht. Het voorbijrijden van lijn 67 is een van de weinige overgebleven zekerheden hier in de stad, sinds Het Land ons losknipte. Ik kijk het knarsende voertuig na tot het om de hoek verdwijnt, wriemel mijn pakje sigaretten uit mijn jaszak en klik mijn aansteker open. De kop van de peuk knispert in de stilte. Roken deed ik tot de afscheiding al heel lang niet meer, maar wat zou je nog gezond gaan lopen doen als alles verbrokkelt?

Er landt een sneeuwvlokje in mijn nek. De zwarte hemel strooit kleine kristallen over de stad uit, ze dwarrelen door het zwakke licht van de lantaarns en vullen de grijs en klonterig geworden sneeuw aan met een nieuw, helder laagje. Alsof we met z'n allen toegedekt worden. Ik wrijf over mijn stijve bovenbenen die nu al verkleumd zijn, maar ik wil nog niet naar binnen, ik

wil nog heel even kijken naar die sneeuw. Het heeft iets hoopvol. Dat is geen originele gedachte, dat weet ik zelf ook best, maar het helpt, ook al is er geen gebrek aan mensen die menen dat hoop tijdverspilling is. Mijn postbode zei het een tijd geleden zelfs letterlijk tegen me: 'Hoop is tijdverspilling.' Ik vond dat nogal cynisch, maar ik heb haar daarna nooit meer gezien, dus erop terugkomen kon ik niet. Ach ja.

In de verte klinkt het geluid van een ziekenauto. Toen de ambulances van Andrecht stopten met rijden zijn de sirenes door relschoppers massaal uit de wrakken gesloopt en sindsdien worden ze soms voor de lol aangezwengeld. Lang duurt die ongein nooit, en als het de kop ingedrukt wordt wil je niet in de buurt zijn. Het geloei sterft weg. Ik sta op van het ijskoude bankje en wil naar binnen gaan als ineens een stel opgewonden stemmen door het donker snijdt. Twee mannen komen hand in hand de hoek om gerend. Een van de twee glijdt uit op het besneeuwde asfalt, de ander schatert en raapt hem op.

'Gaat het?' Een zachte stem. Liefdevol. Het zijn jonge gasten, twintig hooguit; ze hebben lang haar en dragen jassen die ooit felgekleurd waren. Onvast vanwege het gladde wegdek bewegen ze richting de stoep aan de overkant. Ze hebben mij nog niet gezien. Bij een oud, vergaan bureau dat iemand ooit aan de straat heeft gezet maar dat nooit is opgehaald, staan ze stil. Een van de twee gaat erop zitten, de ander leunt ertegen aan. Hun gezichten zijn vlak bij elkaar, ze blazen wolkjes in de vrieskou en glimlachen. Gaan ze kussen? Ja, ze kussen. Voorzichtig, zo stil mogelijk, laat ik me weer op het bankje zakken. Als ik nu mijn tuinpad oloop zien ze me natuurlijk en voelen ze zich wellicht opgelaten. Of ze vinden me een gluurder. Bovendien vind ik het een fijn gezicht, die twee jongens, en misschien is het niet heel netjes van me om ze hier te gaan zitten bespieden, een beetje viezeoudemannengedrag, maar ja, het is al te laat, ik zit hier toch al, en wat voor kwaad kan het nou. Een van de twee heeft

het gezicht van de ander in zijn handen. Hij kijkt er lang naar, alsof 't het mooiste is wat hij ooit gezien heeft. Misschien is het dat ook wel. Ik hoop het. De ander giechelt even, heel zachtjes, hij lijkt er zelf van te schrikken.

‘Wat lach je?’

‘Ja, nee, niks, gewoon. Jij.’

Zo staan ze daar, naar elkaar te kijken, soms een kus, en net als ik denk dat het niet lang meer kan duren voor ze me zien, vallen ineens een voor een de straatlantaarns uit. Als een zwarte golf rolt het donker door de straat. Ook de lamp boven mijn hoofd dooft. Dat gebeurt hier aan de lopende band, maar toch overvalt het me, en bij gebrek aan maan en sterren zie ik geen hand voor ogen. De jongemannen aan de overkant beginnen weer te lachen. Een van de twee fluistert iets en dan ineens ontbrandt er een lichtje. Ik knijp mijn ogen tot spleetjes maar kan niet goed zien wat ze nou precies ontstoken hebben, voor mijn leeftijd heb ik best goed zicht, maar toch. De vlam wordt feller. Het is een klein lantaarntje! De jongens zijn gevangen in een cirkel van warm licht in een verder oneindig duister, als een tafereeltje in een sneeuwglobe. Ze kijken om zich heen en dan weer naar elkaar. Wanen zich alleen.

‘Hier?’ hoor ik de een zacht vragen. De ander knikt. Ze pulken even aan het lantaarntje, ik kan niet goed zien wat ze doen. Ze lijken iets tevoorschijn te halen. Een paar seconden staan ze allebei naar iets heel kleins in hun handpalm te staren. Dan kijken ze elkaar aan.

‘Samen,’ zegt de jongen die staat. Hun lichamen verstillen en het lijkt haast alsof de sneeuw ook stopt, alsof we voor een ogenblik in een schilderij leven. Dan slikken ze allebei wat ze in hun hand hebben door. De zittende haalt een flesje tevoorschijn, neemt een slok en geeft het aan de ander. Die neemt ook een slok. Dan richten ze hun blikken weer op elkaar. Een snelle kus. Huilt de jongeman op het bureau nu? Hij pakt het lantaarntje

over en fluistert er iets tegen. Het warme licht verdwijnt, zonder dat ze gezien hebben dat ik hier zit. Alles is zwart nu. Om ons heen zwijgt de stad. Sneeuwvlokjes dwarrelen in mijn nek, smelten, lopen mijn kraag in, maar ik voel de kou niet.

‘Ben je bang?’ hoor ik een van hen vragen. Het is even stil.

‘Nee,’ zegt de ander dan, zachtjes. ‘Het gaat snel.’

‘Gelukkig.’

‘Ja.’

Ergens, in de verte, nogmaals de sirene. Daarna weer stilte.

‘Ik kan je hand niet vinden.’

‘Hier.’

‘O ja.’

Er gaat tijd voorbij. Ik weet niet precies hoeveel. Aan de overkant wordt gezwegen en ik zwijg ook, en het ademen van de twee lijkt zwaarder te worden. Langzamer te gaan.

‘Voel je wat?’

‘Ja. Nee. Ik weet niet.’

Nog meer tijd. En nog meer. Hoog, heel hoog boven ons, trekt een lichtvlek door het wolkendek. Er wordt over ons heen gevlogen, we zijn onzichtbaar, we bestaan niet langer.

‘En nu?’

‘Ik voel al bijna niks meer.’